

Artificial Intelligence in het Recht

Aan : Vaste commissie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. : Mw. Mr. A.E.A.J. Hessing – Puts (griffier)
t.b.v. : Rondetafelgesprek 29 maart 2018 van 10.00 tot 12.30 uur
topic : Blok 1: wetenschap (mogelijkheden, kansen en bedreigingen)

Universiteit
Leiden

Prof. dr. H.J. van den Herik

Introductie

De titel *Artificial Intelligence in het Recht* geeft aanleiding te denken aan beslissingsondersteunende systemen. Dit zijn systemen die iets “slims” doen dat juristen geacht worden de gehele dag te doen. We noemen hier het vinden van een precedent, het combineren van gebeurtenissen, het opsporen van inconsistenties, het voorstellen van bedragen voor alimentatie of letselschade, het bepalen van de hoogte voor een redelijke genoegdoening, etc. Deze activiteiten hebben veel te maken met rechtspraak en zijn daardoor het meest aansprekend. Maar de Trias Politica bevat naast rechtspraak, ook wetgeving (of regelgeving) en uitvoering. Op alle drie gebieden zal de Kunstmatige Intelligentie (afgekort AI) binnenkort zijn intrede doen. Denk maar eens aan de zelfsturende auto's, drones en het maken en verspreiden van nep-nieuws. Deze doorbraken staan voor de deur. Vele andere toepassingen zijn eveneens mogelijk.

Doorbraken worden altijd voorafgegaan door een periode van ontwikkeling en rijping. Kunstmatige Intelligentie staat op het punt de rijpingsfase te beëindigen en zijn intrede te doen in de maatschappij. De vraag is nu: welke veranderingen staan ons daar te wachten in de komende vijf, tien en vijftig jaar? In deze notitie beschouwen wij: (A) mogelijkheden, (B) kansen, (C) bedreigingen voor het recht in de komende vijf jaar gezien vanuit de wetenschap. Voorts geven wij (D) aanbevelingen en (E) referenties en credits.

A: Mogelijkheden

Hieronder noem ik drie mogelijkheden. Gelet op het summiere bestek van deze notitie kan ik dit niet geheel uitwerken voor bovengenoemde functies van het recht.

A1: De inzet van intelligente programma's

De inzet van intelligente programma's kan een essentiële bijdrage leveren aan de wetgeving, bestuur, opsporing en rechtspraak (zowel inhoudelijk als ook administratief). Dit komt door (a) het adequaat omgaan met Big Data, (b) het bijna perfect analyseren en combineren van patronen, (c) het voorspellen van gebeurtenissen en trends en (d) het evalueren van beslissingen (over vijftig jaar kan dit ook voor ethische beslissingen gelden).

A2: De inzet van Deep Learning technieken

In 2017 wist Google's Deep Mind een zelflerend programma te ontwikkelen (combinatie van *machine learning*, *big data* en *high performance computing*) dat in staat was om de strategische (en tactische) regels van het spel Go te leren, waarbij de input van het programma alleen de spelregels waren (prestatie staat buiten discussie want het werd 100-0 tegen de sterkste tegenstander ter wereld).

A3: Mogelijkheden voor wet- en regelgevers

We noemen vier mogelijkheden (niet uitputtend).

- Dienende rol: AI helpt o.a. wetgevers met controleren op inconsistenties in de wetgeving.
- *Algorithmic Accountability*: wat is de rechtsfiguur van de zelfsturende auto? De keuze bestaat vooralsnog uit (i) een natuurlijk persoon en (ii) een rechtspersoon (wie bepaalt de hoedanigheid van het slimme zelfstandig acterende programma, voortaan *agent* genoemd?).
- Wat is de relatie burger-*agent* bij het nemen van beslissingen?
- Wetgevingsrol: wat gebeurt er met wetsvoorstellen die door *agents* worden voorgesteld (à propos, moeten *agents* benoemd worden in de wet?)

B: Kansen

B1: Versterken onderzoek positie

Nederland heeft een behoorlijke positie op het gebied van recht en informatica, maar loopt niet voorop. Voorlopers zijn VS en Estland (administratief). De kansen liggen in het versterken van de onderzoeksposities

B2: Leren van *lessons learned*

De Raad voor de rechtspraak zag kansen met KEI (28 sept. 2017). Maar er is iets “goed mis” gegaan. De kans is nu om de *lessons learned* zo snel mogelijk om te zetten in een winstpositie (dat is meer dienstverlenende en gebruikersvriendelijke programma's met veel AI ontwikkelen)

B3: Triple Helix intensiveren

Diverse initiatieven intensiveren (meer triple helix: overheid, (hoger) onderwijs en ondernemers)

B4: Algorithmic accountability

Ontwikkeling van algorithmic accountability voor toepassingen als zelfsturende auto's en drones

C. Bedreigingen

Door machine learning kunnen er diverse gevaren ontstaan.

C1: Automatische adaptatie

Automatische adaptatie kan leiden tot verwerpelijk gedrag.

C2: Ontwikkeling van agressieve strategieën

Ontwikkeling van agressieve strategieën, die zich tegen de mens kunnen keren.

C3: Impliciete aberraties

Problemen met de *legacy* in een *case-based reasoning procedure* kunnen ontstaan. In Amerika zou racisme het gevolg kunnen zijn en in Nederland, indien toegepast, seksisme.

Noot: een intelligent system dat door *legacy* over een metriek (een verzameling regels) beschikt, zal deze regels herhaald toepassen waardoor bijvoorbeeld de ongelijke behandeling tussen mannen en vrouwen kan worden bevestigd.

C4: Onvoldoende wetgeving

Onvoldoende wetgeving betreffende rechten en plichten van *agents* (zelfsturende auto). Dit moet van het begin af aan goed geregeld worden. Dit betekent dat wetgeving ontwikkelingen mogelijk moet maken.

C5: Ethische problematiek

Ethische problemen kunnen onder andere ontstaan door cultuurverschillen.

D. Aanbevelingen

D0: Instellen staatscommissie

Eerst en bovenal: de bijeenkomst van vandaag is een goed initiatief. Maar met twee A4-tjes en een paar uur aandacht komt de problematiek onvoldoende op de agenda. Belangrijk is het instellen van een Staatscommissie met o.a. jongeren, experts, en toekomstgerichte denkers.

D1: Aanvullende scholing

- Voor alle ambtenaren van departementen, die te maken hebben met wet- en regelgeving. Ministeries van IenW en het IIR van BZK zijn hier reeds mee begonnen.
- Voor rechtbanken en gerechtshoven. SSR heeft hier reeds een programma voor opgezet.

D2: Samenwerking Ministeries

Meer aandacht voor constructieve benaderingen en samenwerking over ministeries heen.

D3: Extra investeringen

Intelligente softwareprogramma's en b.v. communicatiesoftware-programma's tussen OM, politie en rechtbanken, die gebaseerd zijn op de nieuwste inzichten.

D4: Internationale samenwerking

Bevordering van internationale samenwerking met bijvoorbeeld Estland.

D5: Herziening curricula van juridische opleidingen

- Verandering van curricula naar legal tech opleidingen
- Bevordering opleidingen AI, data science, recht en ethiek

E. Relevante publicaties en credits

E1: *In het nu...Wat worden zal. Over toekomstig bestuursrecht*

(redactie Schlössels, Beijen, Bots, Peters). Aanbevolen om te lezen: B.J. van Ettehoven, pp. 209-233.

E2: *De bescherming van persoonsgegevens: Acht Europese landen vergeleken* (B. Custers, F. Dechesne, I. Georgieva en S. van der Hof) Den Haag: SDU Uitgevers.

E3: Dank aan auteurs hierboven genoemd en Prof.dr. G.J. Veerman en Prof. dr. J.C. Scholtes voor adviezen en opmerkingen.